

Remissvar

Produktivitetskommissionens slutbetänkande:

**Fler möjligheter till ökat välbefinnande
(SOU 2025:96)**

2026-01-27

Inledning

Produktivitetskommissionens slutbetänkande *Fler möjligheter till ökat välbefinnande* (SOU 2025:96) behandlar ett brett spektrum av frågor som är av central betydelse för Sveriges långsiktiga tillväxt, konkurrenskraft och välbefinnande. Många av de reformområden som analyseras – såsom kompetensförsörjning, innovation, digitalisering, energi, infrastruktur, offentlig styrning och välbefinnandets organisering – berör direkt regionernas uppdrag och förutsättningar.

Region Västmanlands remissvar utgår från regionens ansvar för regional utveckling och hälso- och sjukvård samt från regionens roll som samverkansaktör i förhållande till kommuner, näringsliv, akademi och civilsamhälle. Remissvaret tar sin utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin (RUS), regionens övriga styrdokument och i de erfarenheter som finns i regionens verksamheter.

Med hänsyn till betänkandets omfattning och bredd är remissvaret strukturerat kapitel för kapitel i enlighet med utredningens disposition. För varje kapitel redovisas ett övergripande ställningstagande, följt av regionens bedömning av enskilda förslag samt en sammanfattande bedömning. Detta upplägg syftar till att skapa tydlighet, spårbarhet och underlätta läsningen.

Remissvaret är framtaget i dialog mellan flera verksamheter inom Region Västmanland. Bedömningarna bygger på samlad erfarenhet, befintlig kunskap, regionala och nationella styrdokument samt tillgänglig forskning. Regionen gör inte anspråk på att täcka alla sakområden med samma grad av expertis, utan har särskilt fokuserat på frågor där regionens uppdrag och ansvar är mest berörda.

Innehåll

Inledning	2
1. Sammanfattande ställningstagande	6
1.1 Övergripande ställningstagande	6
1.2 Bedömning av utredningens breda ansats	6
1.3 Regionens utgångspunkter för bedömning av förslagen	6
2. Regionens övergripande syn	7
2.1 Övergripande ställningstagande	7
2.2 Bedömning av problem- och målbild	7
2.3 Regionens syn på målsättningen	7
2.4 Sammanfattande bedömning	7
3. Föreslagna svar kapitelvis (3–17)	8
Kapitel 3. Forskning, innovation och näringslivets förutsättningar	8
3.1 Övergripande ställningstagande	8
3.2 Förslag och bedömningar regionen stödjer	8
3.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden	9
3.4 Sammanfattande bedömning	10
Kapitel 4. Digitalisering och artificiell intelligens	11
4.1 Övergripande ställningstagande	11
4.2 Förslag regionen stödjer	11
4.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden	11
4.4 Sammanfattande bedömning	12
Kapitel 5. Arbetsmarknad och kompetensförsörjning	12
5.1 Övergripande ställningstagande	12
5.2 Förslag regionen stödjer	12
5.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden	14
5.4 Sammanfattande bedömning	14
Kapitel 6. Kapitalförsörjning	15
6.1 Övergripande ställningstagande	15
6.2 Förslag regionen stödjer	15
6.3 Sammanfattande bedömning	15
Kapitel 7. Konkurrens och handel	15
7.1 Övergripande ställningstagande	15
7.2 Förslag regionen stödjer	15
7.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden	16
7.4 Sammanfattande bedömning	16

Kapitel 8. Klimat- och industripolitik	16
8.1 Övergripande ställningstagande	16
8.2 Förslag regionen stödjer	17
8.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden	17
8.4 Förslag där regionen främst noterar analysen	18
8.5 Sammanfattande bedömning	18
Kapitel 9. Energiförsörjning.....	18
9.1 Övergripande ställningstagande	18
9.2 Förslag regionen stödjer	18
9.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden	19
9.4 Sammanfattande bedömning	19
Kapitel 10. Bostadsmarknaden.....	19
10.1 Övergripande ställningstagande	19
10.2 Förslag regionen stödjer	19
10.3 Förslag regionen avstyrker	19
10.4 Sammanfattande bedömning	20
Kapitel 11. Kriminalitet och tillit	20
11.1 Övergripande ställningstagande	20
11.2 Förslag regionen stödjer	20
11.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden	20
11.4 Förslag regionen avstyrker	21
11.5 Sammanfattande bedömning	21
Kapitel 13. Kommunsektorn	21
13.1 Övergripande ställningstagande	21
13.2 Förslag regionen stödjer	21
13.3 Sammanfattande bedömning	22
Kapitel 14. Administration i offentlig sektor.....	22
14.1 Övergripande ställningstagande	22
14.2 Förslag regionen stödjer	22
14.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden	23
14.4 Sammanfattande bedömning	23
Kapitel 15. Offentlig upphandling	23
15.1 Övergripande ställningstagande	23
15.2 Förslag regionen stödjer	23
15.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden	24
15.4 Sammanfattande bedömning	24

Kapitel 16. Konkurrens inom välfärdssektorn	24
16.1 Övergripande ställningstagande	24
16.2 Förslag regionen stödjer	25
16.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden	25
16.4 Sammanfattande bedömning	25
Kapitel 17. Hälso- och sjukvård	25
17.1 Övergripande ställningstagande	25
17.2 Förslag regionen stödjer	26
17.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden	26
17.4 Förslag regionen avstyrker	27
17.5 Sammanfattande bedömning	27
4. Avslutande sammanfattning	28

1. Sammanfattande ställningstagande

1.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland delar utredningens grundläggande problembild: Sveriges produktivitet utveckling har under en längre tid utvecklats svagt och begränsar möjligheten att finansiera välfärd, tillväxt och konkurrenskraft. Regionen välkomnar att utredningen presenterar ett samlat angreppssätt där styrning, regelverk, kompetens, innovation, digitalisering och samhällsinfrastruktur ses som sammanhängande systemfrågor.

1.2 Bedömning av utredningens breda ansats

Regionen instämmer i behovet av en tvärsektoriell produktivitetssagenda. De systemutmaningar som beskrivs - såsom kompetensbrist, fragmenterad styrning, svag datadelning, låg innovationsförmåga och otillräcklig analyskapacitet - är väl kända även i den regionala kontexten. Regionen ser positivt på att utredningen knyter samman ekonomisk utveckling med offentlig sektors kapacitet.

1.3 Regionens utgångspunkter för bedömning av förslagen

Region Västmanlands yttrande tar sin utgångspunkt i:

- regionens ansvar enligt lag för exempelvis regional utveckling, hälso- och sjukvård och kultur,
- regionens roll som samverkansaktör för bland annat hållbar tillväxt, kompetensförsörjning, innovation, kultur, infrastruktur, energi, samhällsplanering, hälsa och välfärd,
- relevansen för den regionala utvecklingsstrategin (RUS) och övriga regionala planer och program,
- genomförbarhet, ekonomiska konsekvenser och relationen till kommunerna.

Regionen välkomnar utredningens bredd och ser kapitlen 3–17 som en möjlighet att stärka regionalt utvecklingsarbete genom mer ändamålsenliga nationella ramar.

2. Regionens övergripande syn

2.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland delar utredningens syn på produktivitet som en central förutsättning för långsiktig välfärd, konkurrenskraft och regional utveckling. Regionen instämmer i att produktivitetens utveckling behöver betraktas som en strategisk fråga som kräver tydliga vägval och ett sammanhållet, långsiktigt styrningsperspektiv.

2.2 Bedömning av problem- och målbild

Det är särskilt positivt att utredningen tydliggör sambandet mellan:

- utbildning och kompetens,
- innovation, forskning och utveckling (FoU),
- digitalisering och datadelning,
- konkurrens, kapitalförsörjning och infrastruktur,
- effektiv styrning och uppföljning i offentlig sektor

Regionen delar bedömningen att produktivetsfrågorna korsar sektorsgränser och att långsiktighet och ökad nationell samordning är central för att åstadkomma genomslag även på regional nivå.

2.3 Regionens syn på målsättningen

Regionen välkomnar betänkandets målformuleringar och bedömer att de ligger väl i linje med regionens egna utvecklingsmål enligt RUS och andra regionala planer. Samtidigt vill regionen betona vikten av:

- genomförande och finansiering som motsvarar ambitionen,
- tydlig rollfördelning mellan stat, regioner och kommuner,
- kapacitetssuppletering på analys- och samverkansområdet

2.4 Sammanfattande bedömning

Regionen tillstyrker de övergripande riktlinjerna för mål och utgångspunkter. De lägger en stabil grund för de förslag som behandlas i kapitel 3–17 och utgör ett konstruktivt underlag för fortsatt dialog mellan stat och regioner om genomförande och ansvarsfördelning.

3. Föreslagna svar kapitelvis (3–17)

Kapitel 3. Forskning, innovation och näringslivets förutsättningar

3.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland instämmer i utredningens bedömning att långsiktig produktivitetstillväxt förutsätter ett välfungerande system för forskning, innovation och näringslivsutveckling. Regionen delar analysen att stärkt kunskapsutveckling, ökad innovationsförmåga och bättre villkor för entreprenörskap är centrala för Sveriges konkurrenskraft.

Regionen vill samtidigt understryka att ett effektivt innovationssystem bygger på samverkan mellan stat, akademi, näringsliv och regional nivå. Regionerna har en central roll i att omsätta nationella forsknings- och innovationssatsningar till praktisk nytta för företag, särskilt små och medelstora företag, genom regionala innovationsmiljöer, kluster, testbäddar och företagsnära stödstrukturer.

Förslagen i kapitlet bedöms i huvudsak ligga i linje med regionens utvecklingsuppdrag enligt den regionala utvecklingsstrategin (RUS). Samtidigt vill regionen betona vikten av att reformer inom forsknings- och innovationspolitiken utformas så att de stärker – och inte tränger undan – befintliga regionala innovationssystem och möjliggör kapacitetssuppletering i hela landet.

Regionen ser positivt på ambitionen att stärka kopplingarna mellan akademi och näringsliv samt att utveckla mer ändamålsenliga system för företagsfrämjande. För att nå avsedd effekt krävs dock tydlig rollfördelning, långsiktighet i styrning och finansiering samt ett genomförandeperspektiv som tar hänsyn till regionala förutsättningar och näringslivsstruktur.

Regionen vill även uppmärksamma att motsvarande utmaningar kring kunskapsöverföring och implementering finns inom hälso- och sjukvården, där forskning enligt hälso- och sjukvårdslagen är en del av regionernas uppdrag. Dessa frågor utvecklas vidare i regionens ställningstaganden i kapitel 17.

3.2 Förslag och bedömningar regionen stödjer

3.5.1 Satsa på forskning och kompetensförsörjning framför riktade stöd till företag

Region Västmanland delar bedömningen att generella och kunskapsdrivna insatser ger mer samhällsekonomisk nytta än återkommande branschspecifika stöd, särskilt när dessa kan komma ett brett näringsliv till del.

3.5.4 Starkare koppling mellan akademi och näringsliv

Region Västmanland delar utredningens bedömning om behovet av en starkare koppling mellan akademi och praktik, inklusive näringsliv och offentlig verksamhet. Regionen vill understryka att regionala innovationsmiljöer, kluster och samverkansplattformar är centrala för att omsätta akademisk kunskap till faktisk nytta, särskilt för små och medelstora företag men även för offentlig verksamhet.

Regionen vill samtidigt uppmärksamma att liknande strukturella utmaningar finns inom hälso- och sjukvården, där forskning enligt hälso- och sjukvårdslagen är en del av regionernas uppdrag. Regionen bedömer att nuvarande tillämpning av regelverk i praktiken ofta behandlar forskning, kliniskt arbete och verksamhetsutveckling som separata verksamheter, trots att de utförs av samma professioner och bör ses som delar av en sammanhållen kunskapskedja.

Denna uppdelning riskerar att försvåra kunskapsöverföring, implementering av forskningsresultat och systematisk innovation. Regionen efterfrågar därför att staten i det fortsatta arbetet beaktar hur lagstiftning, styrning och uppföljning kan utformas så att forskning och innovation tydligare integreras i både näringslivets och den offentliga sektorns kärnverksamhet.

3.5.5 Innovation vid lärosäten

Region Västmanland ser positivt på ambitionen att stärka innovationsstödet vid lärosäten och öka nyttiggörandet av forskning. Det satsas i dag betydande resurser på forskning, medan investeringarna i nyttiggörande, kommersialisering och tillämpning i näringslivet är mer begränsade. Regionen vill samtidigt understryka vikten av att sådana satsningar utformas i nära samspel med befintliga regionala innovationssystem. För att undvika parallella strukturer och fragmentering bör innovationsstöd vid lärosäten integreras med regionala innovationsmiljöer, kluster och företagsnära stödstrukturer, särskilt med hänsyn till små och medelstora företags behov.

3.5.6 Ett bättre system för företagsfrämjande

Region Västmanland delar utredningens bedömning att systemet för företagsfrämjande behöver bli mer sammanhållet och effektivt. Regionen vill samtidigt understryka att regional samordning är en central förutsättning för att företagsfrämjande insatser ska vara relevanta, tillgängliga och anpassade till näringslivets behov anpassade till näringslivets behov och regionala förutsättningar.

Ett förbättrat system för företagsfrämjande bör därför bygga vidare på regionernas samordnande roll och befintliga strukturer, snarare än att ersätta dem med nya nationella lösningar. För små och medelstora företag är närhet, tydlighet och långsiktiga relationer avgörande för att stödsystemet ska komma till faktisk användning.

3.5.7 Bredda och förenkla FoU-avdraget

För regioner med en stark industriell bas och många små och medelstora företag kan FoU-avdrag utgöra ett viktigt komplement till regionala innovationsinsatser genom att sänka trösklarna för kontinuerligt forsknings- och utvecklingsarbete.

3.5.9 Förbättra förutsättningarna för entreprenörskap

Region Västmanland delar utredningens bedömning att goda förutsättningar för entreprenörskap är centrala för innovationsförmåga och långsiktig tillväxt och instämmer i vikten av enklare administration, goda finansieringsmöjligheter och bättre rådgivningsstrukturer för att stärka entreprenörskapet. Regionen vill samtidigt understryka att entreprenörskap utvecklas i samspel med regionala innovations- och företagsfrämjande ekosystem, där tillgång till kompetens, kapital och samverkansarenor är avgörande.

3.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden

3.5.2 Tydligare rollfördelning och starkare drivkrafter för lärosäten

Region Västmanland delar utredningens bedömning att lärosätenas drivkrafter har stor betydelse för hur forskning, innovation och samverkan utvecklas. Regionen vill särskilt understryka vikten av att ge incitament för samverkan och nyttiggörande av forskning utformas så att de främjar långsiktigt och strukturerat samarbete med regionala aktörer och näringsliv. Region Västmanland ser en långsiktig risk att lärosätenas styrning och incitamentsstruktur i praktiken prioriterar endast utbildning och forskning, medan samverkan och nyttiggörande inte alltid ges motsvarande tyngd.

För regioner med en stark industriell bas är lärosätenas engagemang i regionala innovationssystem en viktig förutsättning för att forskning och utbildning ska bidra till konkurrenskraft och omställning i näringslivet.

3.5.3 Större institutionell mångfald

Region Västmanland delar utredningens bedömning att institutionell mångfald kan bidra till ett mer dynamiskt och robust forsknings- och innovationssystem. För regioner med ambition att stärka sin innovationsförmåga och näringslivets omställning är tillgång till ändamålsenliga innovationsmiljöer och intermediära funktioner en viktig förutsättning.

Regionen vill samtidigt betona att utvecklingen av nya institutioner och stödstrukturer bör ske med tydlig regional förankring och i samspel med befintliga aktörer och nationella initiativ. För regioner i uppbyggnadsfas är det särskilt viktigt att statliga satsningar och reformer skapar utrymme för långsiktig kapacitetsuppbyggnad på regional nivå, snarare än att ersätta eller kringgå regionalt ansvar.

Regionen ser därför ett behov av att den fortsatta utvecklingen av innovationssystemet utformas så att även regioner med behov av att stärka sina strukturer ges förutsättningar att successivt bygga upp hållbara innovationsmiljöer, i linje med regionala utvecklingsstrategier och näringslivets behov.

3.5.8 Samhällsekonomiskt effektiva krisstöd

Region Västmanland delar utredningens bedömning att beredskapen för att hantera strukturella kriser i näringslivet behöver stärkas. Regionen vill samtidigt framhålla att regionala aktörer i praktiken ofta bär ett betydande ansvar i det tidiga skedet av industrikriser, genom samordning av näringsliv, kommuner, arbetsmarknadsaktörer och omställningsinsatser.

Erfarenheter från tidigare kriser visar att denna roll inte alltid åtföljs av motsvarande mandat, resurser eller långsiktiga verktyg. Regionen ser därför ett behov av krisstödsmodeller som möjliggör snabbare och mer flexibla insatser i samverkan med regional nivå, särskilt i regioner med hög industrikoncentration.

3.4 Sammanfattande bedömning

Förslagen i kapitel 3 ligger i huvudsak väl i linje med Region Västmanlands arbete och prioriteringar inom forskning, innovation och näringslivsutveckling. Regionen bedömer att förslagen sammantaget bidrar till att stärka Sveriges långsiktiga konkurrenskraft genom ökad kunskapsutveckling, innovationsförmåga och bättre villkor för entreprenörskap.

Regionen anser att förslagen i huvudsak är genomförbara och ändamålsenliga, stärker förutsättningarna för forskning och innovation, främjar samverkan mellan akademi, näringsliv och regional nivå samt är förenliga med den regionala utvecklingsstrategin (RUS 2030) och de gemensamma strategierna inom Östra Mellansverige.

Samtidigt betonar Region Västmanland att förslagets genomslag är beroende av hur de omsätts i praktiken. För att statliga satsningar ska få effekt i hela landet krävs tydlig rollfördelning, långsiktighet i styrning och finansiering samt nära samverkan med regional nivå. Regionen förordar därför att utvecklingen av forsknings- och innovationssystemet i högre grad samordnas med regionerna, så att nationella reformer stärker regional kapacitet och säkerställer att företag, särskilt små och medelstora, får tillgång till kunskap, innovation och relevant kompetens.

Kapitel 4. Digitalisering och artificiell intelligens

4.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland instämmer i utredningens bedömning att digitalisering och AI är centrala drivkrafter för långsiktig produktivitetstillväxt. Förslagen ligger i hög grad i linje med regionens arbete med digital omställning, datadelning, innovationskapacitet och utveckling av digitala lösningar inom både näringsliv och offentlig sektor.

Regionen vill särskilt betona att framgångsrik digitalisering kräver bred och långsiktig kompetensutveckling, robust infrastruktur, interoperabla system och långsiktig styrning samt att statens stöd och styrning måste utformas så att regioners och kommuners digitala ekosystem stärks.

Digitalisering och AI är samtidigt centrala verktyg för industrins och små och medelstora företags produktivitetstillväxt och omställningsförmåga.

4.2 Förslag regionen stödjer

4.4.1 Öka kompetensen och spridningen av tekniken

Regionen stödjer förslagen om att stärka digital kompetens, både i arbetslivet och i offentlig sektor. Brist på digital kompetens är en av de största strukturella utmaningarna i länet.

4.4.2 Tillgängliggör svenska data

Regionen tillstyrker förslagen om öppna data och gemensamma standarder. För att offentlig sektor och näringslivet ska kunna använda data effektivt behövs nationella ramar som stärker interoperabilitet och minskar osäkerheten kring informationsdelning.

4.4.4 Förbättra den digitala infrastrukturen i offentlig sektor

Regionen stödjer en sammanhållen nationell digital infrastruktur och understryker att kommuner och regioner behöver ekonomiska och tekniska förutsättningar att ansluta till gemensamma system.

4.4.5 Stärk förmågan till digital innovation i offentlig sektor

Regionen tillstyrker förslaget och framhåller att testbäddar, innovationsmiljöer och experimentutrymme är avgörande för att digitalisering ska ge ökad produktivitet. Detta ligger helt i linje med RUS, verksamma innovationsmiljöer och nationella mål.

4.4.6 Utvärdera institutionella förutsättningar för AI

Regionen stödjer behovet av att se över ansvarsfördelningen och regelverk kopplade till AI. Otydliga eller svårtolkade regler, brist på vägledning och oklar ansvarsfördelning kan skapa en risk för att offentliga aktörer avstår från att utveckla eller använda AI-lösningar på ett rättssäkert sätt. Regionen vill även betona att tillräcklig AI-kompetens inom offentlig sektor är en avgörande förutsättning för att regelverk och ansvarsfördelning ska kunna tillämpas i praktiken.

4.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden

4.4.3 Minska osäkerheten kring datahantering och rättsliga frågor

Regionen instämmer i behovet av förtydligade regelverk men efterfrågar:

- en tydligare fördelning av ansvar mellan statliga myndigheter,
- stöd till kommuner och regioner i hantering av GDPR, informationsklassning och cybersäkerhet,
- att nationella riktlinjer inte försvagar lokala och regionala digitala innovationsmiljöer.

4.4 Sammanfattande bedömning

Region Västmanland bedömer att förslagen i kapitel 4:

- är i linje med regionens mål och pågående digitaliseringsarbete,
- stärker förutsättningarna för datadelning och digital innovation,
- ger bättre klarhet i rollfördelning och styrning,
- men kräver långsiktig finansiering och tydligare nationell samordning för att inte leda till ökade krav på regional och kommunal nivå utan motsvarande resurser.

Regionen tillstyrker kapitel 4 som helhet, med önskan om förtydliganden enligt ovan.

Kapitel 5. Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

5.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland instämmer i utredningens bedömning att kompetensförsörjning är en avgörande faktor för tillväxt och innovation. Förslagen ligger i hög grad i linje med regionens arbete med att stärka utbildningssystemets koppling till arbetsmarknadens behov, öka attraktiviteten för yrkesutbildningar och utveckla samverkan mellan skola och arbetsliv.

Regionen vill samtidigt betona att framgångsrik kompetensförsörjning förutsätter långsiktiga ekonomiska förutsättningar, tydlig samordning mellan stat, regioner och kommuner samt insatser som stärker utbildningarnas attraktivitet och tillgänglighet. Staten bör säkerställa att resurskrävande utbildningar kan upprätthållas och utvecklas, att vägledningen förstärks och att geografiska hinder minskas genom lärcentrum och flexibla utbildningslösningar.

5.2 Förslag regionen stödjer

5.3.5 Stärk de nationella yrkesprogrammen

Region Västmanland tillstyrker ambitionen att stärka de nationella yrkesprogrammen på gymnasial nivå och delar utredningens problembild.

Region Västmanland vill dock göra följande medskick. I Västmanland ska eleverna på yrkesprogrammen öka från 38 procent till 43 procent.¹ Enligt statistik från länets gymnasieantagning till gymnasieskolan hösten 2025 har andelen på yrkesprogram ökat till 41 procent. Det finns endast ett fåtal tomma platser på några yrkesprogram, bland annat Industritekniskt program och Vård- och omsorgsprogrammet. Dessa utbildningar är två av de utbildningar med mycket stark efterfrågan på kompetens och där framtidsutsikterna är goda. Region Västmanland bedömer att det krävs insatser för att fler ska se dessa utbildningar som ett attraktivt framtidsval. Bland annat behöver karriärvägar finnas och beskrivas. Det behöver framgå vilka yrkesroller som programmet kan förbereda för.

Dessa utbildningar är resurskrävande och förutsätter investeringar i maskiner, utrustning och material. Om utbildningsplatser står tomma föreligger en risk att utbildningarna avvecklas. Samtidigt medför en utökning av antalet platser avsevärda kostnader, vilket gör att huvudmännen är restriktiva med att expandera yrkesprogrammen. Detta skapar ett scenario där branschen efterfrågar fler utbildningsplatser, men där huvudmännen saknar ekonomiska förutsättningar att möta behovet på grund av de höga kostnaderna. För att säkerställa möjligheten att anordna investeringstunga utbildningar krävs långsiktighet i beslut och finansiering samt utökat samarbete med näringslivet.

5.3.6 STEM och möjligheten att göra kloka utbildningsval

Region Västmanland delar utredningens bedömning om att studie- och yrkesvägledningen bör stärkas och tillgängligheten till utbildningskvalitet och arbetsmarknadsutfall bör säkerställas. Region Västmanland delar även bedömningen att skolor bör aktivt arbeta med att låta elever träffa förebilder inom STEM-relaterade yrken men har några inspel.

Region Västmanland tillstyrker möjligheten att elever vid vissa program ha möjlighet att läsa mer matematik.

Västmanland har ett stort behov av kompetens inom industri och vård- och omsorgssektorn, men söktrycket till relevanta utbildningar har historiskt varit lågt och branscherna är könssegregerade. Tillgång till kompetens är avgörande för välfärden och för tillväxt och innovation inom offentlig och privat sektor. Den demografiska utvecklingen försvårar också kompetensförsörjningen. I Västmanland har behovet av stärkt vägledning och samverkan mellan skola och arbetsliv framhållits som viktiga insatser från både politik, skola, näringsliv och andra aktörer för att minska obalansen mellan tillgång till och efterfrågan av kompetens på arbetsmarknaden. Att ge elever och vuxna som står inför ett studie- eller yrkesval tydlig och relevant information om möjligheterna till etablering på arbetsmarknaden efter studierna är viktigt för att öka elevernas valkompetens. Att låta elever träffa förebilder inom yrken som är efterfrågade av arbetsmarknaden är viktigt, men Region Västmanland vill tillägga att det inte enbart handlar om STEM-relaterade yrken, utan även bredden av yrken inom till exempel hälso- och sjukvård är viktiga att synliggöra, särskilt som denna sektor som sysselsätter flest i Västmanland och är den sektor som Arbetsförmedlingen bedömer har störst rekryteringsbehov i länet.² Här kan insatser för att stärka prao och praktik i både grundskola och gymnasieskolan vara en del av lösningen för att elever ska få möjlighet att träffa förebilder inom olika yrken. Det förutsätter dock att arbetslivet tar emot och ger eleverna goda förutsättningar till prao och praktik.

5.3.10 Stärk arbetsmarknadsutbildningen

Region Västmanland tillstyrker ambitionen att stärka arbetsmarknadsutbildningen och ser den som ett viktigt verktyg för snabb omställning och matchning till arbete, särskilt inom bristyrken och för personer som står långt från arbetsmarknaden.

Region Västmanland vill samtidigt understryka att arbetsmarknadsutbildningen bör utformas som ett komplement till den gymnasiala och kommunala yrkesutbildningen, och inte som ett parallellt utbildningssystem. En tydlig rollfördelning är nödvändig för att säkerställa effektiv resursanvändning och långsiktigt hållbara utbildningsstrukturer.

För att uppnå varaktig etablering på arbetsmarknaden krävs nära samverkan mellan Arbetsförmedlingen, regionala och lokala aktörer, kommuner, näringsliv och utbildningshuvudmän. Arbetsmarknadsutbildningar bör i högre grad samordnas med befintliga yrkesutbildningar och bygga vidare på etablerade utbildningsmiljöer.

Region Västmanland bedömer att arbetsmarknadsutbildningens styrka främst ligger i dess förmåga att möta kortsiktiga och konjunkturella kompetensbehov, medan den långsiktiga kompetensförsörjningen även fortsättningsvis bör vila på ett starkt och attraktivt utbildningssystem inom gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning.

5.3.1 Underlätta högkvalificerad arbetskraftsinvandring

Regionen tillstyrker detta. Industrin och tech-sektorn i länet är helt beroende av spetskompetens som inte fullt ut finns nationellt.

5.3.4 Mer ändamålsenliga utbildningsval

Regionen välkomnar utvecklade vägledningsinsatser och bättre matchning, vilket är centralt i arbetet med länets kompetensförsörjning.

5.3.3 Sänk den statliga inkomstkatten

Region Västmanland är positiva till sänkt inkomstkatt och delar uppfattningen att det kan leda till högre produktivitet.

5.3.7 Stärkta förutsättningar i klassrummet

Regionen stödjer satsningar på kvalitet, undervisningstid, studiero och undervisningsnärvaro då det påverkar den långsiktiga kompetensbasen.

5.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden

5.3.2 Lönebildningen bör bli mer flexibel

Regionen konstaterar att lönebildning är en fråga för arbetsmarknadens parter och att offentliga aktörer har en begränsad roll. Regionen delar möjligen analysen av behovet av flexibilitet men avstår från normativt ställningstagande.

5.3.8 Ett mer träffsäkert omställningsstudiestöd

Regionen delar utredningens bedömning att kompetensförsörjning är en avgörande förutsättning för produktivitet och tillväxt. Regionen vill i anslutning till detta även lyfta behovet av strukturer för vidareutbildning och kompetensutveckling inom ramen för anställning, på heltid eller deltid.

För verksamheter med hög specialiseringsgrad – såsom hälso- och sjukvård, avancerad industri och andra kunskapsintensiva sektorer – är vidareutbildning i tjänst ett centralt verktyg för att både behålla och utveckla befintlig kompetens. Regionen bedömer att detta bör ses som en produktivitetshöjande åtgärd och inte enbart som en personalpolitisk insats.

Regionen efterfrågar därför att staten överväger hur nationella stödsystem och finansieringsmodeller kan utvecklas så att regioner, kommuner och andra arbetsgivare får bättre förutsättningar att möjliggöra vidareutbildning i tjänst med hänsyn till verksamheternas bemanning, kontinuitet och långsiktiga kapacitet.

5.4 Sammanfattande bedömning

Region Västmanland tillstyrker i huvudsak förslagen i kapitel 5. Utredningen adresserar centrala och välkända utmaningar kopplade till arbetsmarknadens funktionssätt, utbildningssystemets effektivitet och den långsiktiga kompetensförsörjningen.

Regionen bedömer att förslagen sammantaget kan bidra till bättre matchning, högre kvalitet i utbildningsval och stärkt omställningsförmåga. Samtidigt betonas att genomförandet kräver tydlig ansvarsfördelning mellan stat, regioner och andra aktörer samt långsiktiga och förutsägbara förutsättningar.

Regionen vill särskilt framhålla vikten av att insatser för kompetensutveckling och omställning utformas så att de är praktiskt genomförbara och samordnas med regionala kompetensbehov och den regionala utvecklingsstrategin.

Kapitel 6. Kapitalförsörjning

6.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland delar utredningens bedömning att välfungerande finansieringssystem är grundläggande för produktivitet och tillväxt. Företag i Västmanland, särskilt små och medelstora företag (SMF), möter ofta utmaningar i tidiga skeden och i samband med expansion, vilket gör kapitalförsörjning till en central fråga.

Regionen understryker att kapitalförsörjning inte enbart är en finansiell fråga, utan även handlar om kompetens, innovationsförmåga och internationell attraktionskraft. Dessutom finns det mycket kunskap om vilka företagare som erhåller finansiering, i mer eller mindre utsträckning, till sina företag, vilket inte utredningen alls belyser. Oavsett vilken finansieringsform det handlar om är kvinnor underrepresenterade, och det handlar inte bara om bransch.

6.2 Förslag regionen stödjer

6.3.1 *Vårda den svenska riskkapitalmarknaden*

Region Västmanland tillstyrker en stärkt och långsiktig riskkapitalmarknad. Det är av särskild betydelse för länets teknikintensiva industrier och startups inom automation, energi, digitalisering och avancerad produktion. Region Västmanland vill tillägga att det offentliga riskkapital idag bidrar till att attrahera betydande privat riskkapital i sina saminvesteringar. Samtidigt finns det ytterligare möjligheter att använda offentligt riskkapital där privata alternativ underlevererar, till exempel inom specifika strategiskt viktiga branscher, strategiska mål, regional tillgänglighet med mera.

6.3.4 *Ett bra investeringsklimat och välintegrerade globala marknader*

Regionen delar bedömningen att konkurrenskraften kräver öppna marknader, väl fungerande internationella samband och god rättssäkerhet.

6.3 Sammanfattande bedömning

Regionen tillstyrker i huvudsak förslagen och bedömer att de bidrar till ett starkare innovations- och företagsklimat i Västmanland. Regionen efterfrågar dock att staten beaktar regionala skillnader i kapitalförsörjning vid genomförande av förslagen.

Kapitel 7. Konkurrens och handel

7.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland instämmer i att fungerande konkurrens och frihandel är avgörande för produktivitet, innovation och tillväxt. Regionen välkomnar att utredningen utgår från en samlad syn på hur konkurrens, regelverk och marknadsstruktur samverkar för att stärka tillväxt och produktivitet.

7.2 Förslag regionen stödjer

7.5.1 *En stärkt koncentrationsprövning*

Region Västmanland tillstyrker förslaget, men framhåller behovet av förenklingar vid informationsinsamling vid företagskoncentrationer för att minska företagens administrativa börda.

7.5.5 Fortsätt verka för öppenhet, frihandel och en bättre inre marknad

Regionen tillstyrker starkt. Många av länets exportintensiva företag är beroende av en välfungerande EU-marknad.

7.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden

7.5.4 Stärkt regelverk mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet

Regionen delar intentionen bakom förslaget, men betonar att regelverket måste utformas så att kommuner och regioner tryggt kan fullgöra sina samhällsuppdrag utan att hamna i rättsliga gränsdragningsproblem. Bedömningen av vad som utgör säljverksamhet och vad som är försvarbart ur allmänt intresse är svåra att göra. Det är nödvändigt att dessa centrala begrepp tydliggörs och att vägledning tas fram. Annars finns risk att nya initiativ, utveckling och tjänster till invånare och näringsliv hämmas.

Det bör också framgå tydligare hur lagstiftningen ska hantera semi-offentliga aktörer, såsom inkubatorer, företagsrådgivning och innovationskluster. De fyller viktiga funktioner och stödjer utvecklingen av näringslivets konkurrenskraft. Dessa verksamheter är ofta kompetensenliga och finansieras genom en kombination av offentliga och privata medel. Utanför storstäderna kan privata alternativ som kan erbjuda motsvarande tjänster och insatser saknas och det offentliga agerar marknadskompletterande. Lagförslaget behöver förtydliga hur dessa typer av verksamheter ska bedömas.

7.4 Sammanfattande bedömning

Region Västmanland tillstyrker i huvudsak förslagen i kapitel 7. Utredningen ger en väl avvägd analys av hur konkurrens, handel och marknadsstruktur påverkar produktivitet och tillväxt, vilket är centralt för länets näringsliv och regionala konkurrenskraft.

Regionen delar bedömningen att stärkt konkurrenstillsyn, öppenhet och en välfungerande inre marknad är viktiga förutsättningar för långsiktig utveckling. Samtidigt betonas att nya regelverk, särskilt avseende offentlig säljverksamhet, behöver utformas med tydliga gränsdragningar och praktisk vägledning för att undvika rättsosäkerhet.

Regionen framhåller vikten av att regleringen tar hänsyn till regionala och lokala förutsättningar samt till den marknadskompletterande roll som vissa offentligt initierade verksamheter fyller, särskilt i områden där privata alternativ saknas.

Kapitel 8. Klimat- och industripolitik

8.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland instämmer i utredningens bedömning att klimatpolitiken behöver vara prioriterat, långsiktigt hållbar, samhällsekonomiskt effektiv och utformad med tydliga och förutsägbara styrsignaler. Regionen välkomnar att utredningen tar ett samlat grepp om klimatmål, industripolitik och styrmedel.

Regionen vill samtidigt betona att klimatomställningen i praktiken sker i regionala och lokala industriella system. För regioner med energiintensiv industri, betydande utsläppskällor och flera sektorer i omställning är genomförandefrågor, samordning och långsiktiga spelregler avgörande för att investeringar ska komma till stånd.

8.2 Förslag regionen stödjer

8.3.1 Statens roll och vikten av goda ramvillkor

Region Västmanland tillstyrker utredningens bedömning om behovet av tydliga och långsiktiga ramvillkor. Industrin efterfrågar stabilitet och förutsägbarhet i styrningen, inte minst vad gäller energi-, transport- och tillståndprocesser. Regionen vill samtidigt understryka att genomförandet av dessa ramvillkor i stor utsträckning sker på regional och lokal nivå, vilket förutsätter god samordning mellan stat, regioner och kommuner.

8.3.2 Kostnadseffektivitet som bärande princip

Regionen delar bedömningen att åtgärder måste vara kostnadseffektiva och samhällsekonomiskt motiverade. Samtidigt vill regionen understryka vikten av att konsekvenserna av uteblivna eller fördröjda åtgärder tydliggörs, eftersom bristande framförhållning riskerar att leda till högre kostnader och mer ingripande åtgärder på sikt.

8.3.3 Prissättning av utsläpp av växthusgaser

Regionen delar utredningens bedömning att prissättning av utsläpp är ett kostnadseffektivt verktyg i klimatpolitiken. För regionen är det särskilt viktigt att styrmedlen är långsiktiga och förutsägbara, så att näringsliv och offentliga aktörer kan planera investeringar och omställning. Regionen betonar vikten av samordning mellan nationella styrmedel och regionala förutsättningar.

8.3.10 Se över befintliga stöd och strukturer

Region Västmanland tillstyrker utredningens bedömning att befintliga stöd och strukturer inom klimat- och industripolitiken behöver ses över. Regionen delar bilden av att dagens system i vissa delar är fragmenterat och kan skapa otydliga eller motstridiga incitament. Regionen vill särskilt framhålla behovet av att översynen tar hänsyn till hur olika stöd samverkar på regional nivå, så att omställningsinsatser upplevs som sammanhängande och begripliga för företag.

8.3.11 Sveriges agerande i EU

Region Västmanland stödjer en aktiv och tydlig svensk roll i EU:s klimat- och industripolitik. Många av de styrmedel som påverkar näringslivets gröna omställning beslutas på EU-nivå och får direkt genomslag i regionala industristrukturer och investeringsbeslut.

8.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden

8.3.4 Nationella klimatmål och styrning

Regionen delar utredningens bedömning att dagens målstruktur präglas av otydlighet och bristande kostnadseffektivitet. Regionen vill samtidigt understryka vikten av att en modernisering av målstyrningen sker genom tydliga nationella ramar, så att regioner och kommuner inte lämnas med ansvar för att själva tolka, prioritera eller fylla ett strategiskt tomrum.

8.3.5 Hantera fördelningseffekter med ordinarie system

Regionen delar principen men framhåller att effekter på hushåll, landsbygd och småföretag måste följas noggrant och att kompensationsystem kan behövas i vissa fall.

8.3.6 Offentlig upphandling som verktyg

Regionen instämmer i utredningens bedömning att upphandling i sig inte bör bära huvudansvaret för klimatpolitiken. Samtidigt vill regionen lyfta att klimatrelaterade krav i upphandling i många fall också bidrar till ökad robusthet, försörjningssäkerhet och beredskap. Därför krävs nationellt stöd och tydlig vägledning för att offentliga aktörer ska kunna använda

klimatkrav på ett effektivt, affärsmässigt och rättssäkert sätt där det är motiverat av marknadens mognad och samhällsekonomiska skäl.

8.4 Förslag där regionen främst noterar analysen

8.3.7 Riktade industripolitiska stöd bör undvikas

Region Västmanland delar utredningens problemformulering kring riktade industripolitiska stöd. Regionen vill samtidigt understryka att det i vissa fall kan finnas behov av tidsbegränsade och väl avgränsade insatser för strategiska investeringar, exempelvis kopplade till energiomställning och regional konkurrenskraft, när detta är samhällsekonomiskt motiverat.

8.3.8 Nya stöd ska föregås av ordentlig analys

Region Västmanland instämmer i behovet av ordentliga analyser inför införandet av nya stöd. Regionen vill samtidigt framhålla att sådana analyser behöver kunna tas fram skyndsamt samt att omställningskritiska sektorer, såsom industri, energi och transportinfrastruktur, är beroende av stabila och förutsebara spelregler för att investeringar inte ska fördröjas, särskilt i regioner med pågående industriell omställning.

8.5 Sammanfattande bedömning

Region Västmanland tillstyrker huvuddelen av förslagen i kapitel 8. En tydlig, långsiktig och kostnadseffektiv klimat- och industripolitik är central för länets konkurrenskraft. Regionen efterfrågar samtidigt tydligare redovisning av risker, konsekvenser och fördelningseffekter samt att nya styrmedel och stöd föregås av gedigna samhällsekonomiska analyser för att säkerställa långsiktig hållbarhet i omställningen.

Kapitel 9. Energiförsörjning

9.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland delar utredningens bedömning. En stabil och långsiktig ram för energipolitiken är viktig för länets industri, teknikutveckling och samhällsplanering. Regionen betonar behovet av tydlig nationell styrning och samordning för att möjliggöra en förutsebar regional elektrifierings- och effektutbyggnad, där både produktionskapacitet, nätutbyggnad och flexibilitet utvecklas samordnat.

Regionen välkomnar därför kapitlets fokus på styrning, mål och stabila ramvillkor framför detaljerade teknikval.

9.2 Förslag regionen stödjer

9.4.1 Energipolitiken bör vara långsiktig

Regionen tillstyrker. Företag och kommuner uppger att politisk ryckighet är ett av de största hindren för investeringar i Västmanland. Stabilitet i mål och regelverk är avgörande. Region Västmanland vill belysa att kärnkraftens roll är central i en planerbar fossilfri energiförsörjning.

9.4.2 Målen ska vara övergripande och stabila över tid

Regionen stödjer bedömningen att målstrukturen har blivit svåröverskådlig och ibland motsägelsefull, vilket försvårar lokal och regional planering.

9.4.3 En trestegsprincip för ett samhällsekonomiskt effektivt elsystem

Regionen delar analysen om behovet av helhetssyn:

1. energieffektivisering,
2. nätutnyttjande och flexibilitet,
3. ny produktion.

Regionens erfarenheter från dialoger med näringslivet visar att flaskhalsar i elnäten ofta upplevs som minst lika begränsande som brist på ny produktion.

9.4.5 Statligt stöd till utbyggnad av elsystemet

Regionen tillstyrker att staten tar ett större ansvar eftersom nätinvesteringar är regionalt kritiska men lokalt svåra att bära. Region Västmanland vill belysa att ett större ansvar behöver tas i kommunikation, information och dialog med invånare inför utbyggnad av elsystemet.

9.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden

9.4.4 Genomföra förslag från översynen av el- och naturgasregleringen

Regionen stödjer inriktningen men efterfrågar en tydligare beskrivning av hur regulatoriska förändringar påverkar investeringstakt och leveranssäkerhet i Mälardalen.

9.4 Sammanfattande bedömning

Regionen tillstyrker i huvudsak förslagen i kapitel 9. En stabil och långsiktig ram för energipolitiken är viktig för länets industri, teknikutveckling och samhällsplanering. Regionen betonar behovet av tydlig nationell styrning och samordning för att möjliggöra en förutsebar regional elektrifierings- och effektutbyggnad, inklusive nya effektbehov kopplade till digitalisering och AI-baserade verksamheter.

Kapitel 10. Bostadsmarknaden

10.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland instämmer i att bostadsmarknaden präglas av obalanser som hämmar rörlighet, arbetsmarknadens funktion och regional utveckling. Länet har samtidigt stora interna skillnader, från starkt växande kommuner till orter med svaga bostadsinvesteringar.

Utredningens tre huvudsakliga förslag bedöms ha hög relevans för regionens övergripande planerings- och samverkansuppdrag.

10.2 Förslag regionen stödjer

10.4.1 Reformerad hyresmarknad

Regionen delar analysen att dagens hyressättning kan begränsa rörlighet och därmed påverka kompetensförsörjningen. Regionen ser positivt på åtgärder som ökar transparensen och förutsägbarheten i systemet, samtidigt som kommunerna, inom ramen för sitt planansvar, fortsatt behöver goda möjligheter att hantera sociala bostadspolitiska utmaningar.

10.4.3 Neutralitet i val av bostadsort

Regionen stödjer förslaget eftersom det underlättar arbetskraftsrörlighet och kan bidra till bättre matchning i länets arbetsmarknadsregion.

10.3 Förslag regionen avstyrker

10.4.2 Neutral beskattning

Region Västmanland avstyrker att ROT-avdraget avskaffas.

10.4 Sammanfattande bedömning

Regionen tillstyrker i huvudsak kapitlets förslag och vill betona att förändringar i bostadspolitiken behöver kombineras med förutsättningar för kommunerna att, inom ramen för sitt planansvar, långsiktigt planera bostadsförsörjningen i nära samverkan med regionala aktörer och infrastrukturuområdet

Kapitel 11. Kriminalitet och tillit

11.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland delar utredningens bedömning att kriminalitet, bristande kontrollsystem och låg tillit underminerar välfärden, arbetsmarknaden och produktiviteten. Regionen har ett tydligt ansvar inom välfärdsområdet och samverkar med flera sektorer, vilket gör kapitlet relevant.

Utredningen riktar särskilt fokus på privata utförare, tillsyn, informationsdelning och regelverk – områden där regionen välkomnar en tydligare nationell styrning.

11.2 Förslag regionen stödjer

11.3.1 Förändrat perspektiv på utförares lämplighet

Regionen tillstyrker. En mer samlad och riskbaserad bedömning av aktörers lämplighet skulle stärka tilliten i välfärden.

11.3.3 Tillståndsplikt och uppgiftslämnande

Regionen stödjer förslaget eftersom bristande insyn försvårar kontroll.

11.3.4 Samla, dela och tillgängliggöra information

Regionen instämmer i behovet av bättre informationsflöden, särskilt för att motverka arbetslivskriminalitet och välfärdsfusk.

11.3.6 Lättare att säga upp avtal vid oegentligheter

Regionen tillstyrker tydligare verktyg för att hantera oseriösa aktörer.

11.3.7 Skärpta kontrollkrav och avgiftsmöjlighet

Regionen delar bedömningen att tillsyn behöver finansieras på ett hållbart sätt.

11.3.9 Motverka användandet av bolag som brottsverktyg

Regionen tillstyrker eftersom oseriösa bolag även påverkar arbetsmarknad och näringsliv i länet.

11.3.13 Bättre utvärdering av kriminalpolitiken

Regionen stödjer en stärkt kunskapsuppbyggnad.

11.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden

11.3.2 Revidera eller upphäva LOV

Regionen delar intentionen att motverka oseriösa utförare och stärka kvaliteten, men betonar att eventuella förändringar måste klargöra hur valfrihetssystem ska värnas och stärkas i regiondriven verksamhet utan att skapa nya administrativa hinder. Region Västmanland stödjer inte ett upphävande av LOV.

11.3.10 Skärpt miljöstraffrätt och insatser mot avfallsbrott

Regionen delar målsättningen att skärpa miljöstraffrätten och motverka avfallsbrott. Samtidigt behövs tydligare nationell styrning av ansvarsfördelningen mellan polis, åklagare, kommuner och tillsynsmyndigheter, liksom förbättrade samverkansformer för att undvika att uppgifter faller mellan stolarna.

11.3.11 Förändringar i personlig assistans

Regionen ser behov av reformer men efterfrågar tydliga gränsdragningar mellan statligt och kommunalt/regionalt ansvar.

11.4 Förslag regionen avstyrker

11.3.2 Revidera eller upphäva LOV

Region Västmanland stödjer inte ett upphävande av LOV.

11.5 Sammanfattande bedömning

Regionen tillstyrker i huvudsak förslagen i kapitel 11. Tydligare ansvar, bättre kontrollmekanismer och förbättrad informationshantering är viktigt för att stärka tilliten och effektiviteten i välfärden. Regionen betonar dock att reformer inom LOV och personlig assistans måste genomföras varsamt och med tydlig systemanalys och med ett fokus på hur valfrihetssystem värnas och stärkas samtidigt som välfärdsbrottslighet och utnyttjande av brukare och patienter motverkas.

Kapitel 13. Kommunsektorn

13.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland delar utredningens bedömning att de statliga ramar som omger kommunsektorns ekonomi, redovisning och uppföljning behöver moderniseras för att ge kommuner bättre förutsättningar för långsiktig planering och stabil verksamhet. Utredningen synliggör flera systemutmaningar som kommunerna själva inte kan påverka, men som har stor betydelse för effektivitet och produktivitsutveckling.

Regionen ser kapitlet som strategiskt viktigt, eftersom regionens eget arbete med budget, planering och samverkan påverkas av hur väl de nationella styrsignalerna stödjer kommunernas stabilitet och handlingsutrymme.

13.2 Förslag regionen stödjer

13.3.2 Bättre redovisning för tydlighet och transparens

Regionen stödjer förslaget. Dagens variationer i redovisningsprinciper försvårar jämförelser och analys, särskilt i frågor där kommunal och regional planering behöver samordnas. Ett tydligare och mer enhetligt system skulle underlätta dialogen och gemensamma prioriteringar.

13.3.3 Metoder för att mäta produktivitsutvecklingen

Regionen tillstyrker. Produktivitet i kommunsektorn påverkar både välfärdens kvalitet och möjligheterna att nå gemensamma regionala utvecklingsmål enligt RUS. Ett mer tillförlitligt måttssystem skulle stärka både statens och regionens uppföljnings- och analysförmåga.

13.3.4 Statsbidragsportal och sektorsbidrag

Regionen delar bedömningen att det nuvarande statsbidragssystemet är oöverskådligt och administrativt betungande. En samlad portal och mer enhetliga bidrag skulle kunna minska komplexiteten för både regionen och kommunerna.

13.3.5 Kommunala bolag och dold mervärdesskatt

Regionen stödjer att frågan utreds vidare. Otydligheter i dagens system kan skapa osäkerhet och försvåra gemensam planering mellan kommuner och regionen.

13.3.6 Beredskap för kommunsammanläggningar och mellankommunal samverkan

Regionen tillstyrker. I ett län med både växande och befolkningsminskande kommuner är strukturell beredskap och god samverkan viktiga för att möta framtida kapacitetsbehov.

13.3 Sammanfattande bedömning

Mer stabila och förutsebara nationella ramvillkor för finansiering, redovisning och produktivitetsuppföljning skulle stärka kommunernas och regionens möjligheter till långsiktig planering och utveckling. Regionen betonar att reformerna bör genomföras samlat, med hög förvaltningspolitisk kvalitet och i nära dialog med kommunsektorn. Region Västmanland vill särskilt belysa vikten i att riktade stöd och statsbidrag kommuniceras och fördelas i ett tidigt skede för att de ska kunna planeras in i budgetprocesser.

Kapitel 14. Administration i offentlig sektor

14.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland delar utredningens bedömning att förvaltningspolitiken under en längre tid skapat en bred flora av mål, styrsignaler, uppföljningssystem och administrativa processer som i många fall överlappar varandra och minskar effektiviteten i offentlig sektor.

Kapitel 14 berör flera av regionens egna utmaningar: administrationens omfattning, styrsignaler från staten, myndighetsföreskrifter och de samverkansstrukturer som vuxit fram på regional nivå.

14.2 Förslag regionen stödjer

14.3.1 Minska perspektivträngseln

Regionen tillstyrker bedömningen att styrningen behöver renodlas. Regionens verksamheter påverkas negativt av parallella mål och processer.

14.3.2 Mindre frekvent rapportering och uppföljning

Flera av dagens nationella rapporteringskrav, från departement, myndigheter och statsbidragssystem, upplevs som detaljstyrande och tar betydande administrativ tid i anspråk.

14.3.3 Översyn av myndighetsföreskrifters detaljeringsgrad

Regionen instämmer i att statliga föreskrifter många gånger är för detaljrika och skapar administrativ börda för hälso- och sjukvård, regional utveckling och kollektivtrafik.

14.3.4 Begränsa alltför omfattande organisatorisk samverkan

Regionen delar analysen att samverkan bör vara ändamålsenlig, inte självändamål. Flera statliga samverkansstrukturer saknar i dag tydlig koppling till regionens kärnuppdrag.

14.3.5 Renodla sak- och förvaltningsanslag inom högre utbildning och forskning

Regionen ser positivt på förslaget. En tydligare finansieringsmodell för universiteten skulle stärka kompetensförsörjningen och samarbetet med regionala aktörer.

14.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden

Regionen delar utredningens ambition att minska administration och förenkla styrning och uppföljning i offentlig sektor. Regionen vill samtidigt understryka vikten av att förenklingsambitioner ges tydlig riktning och systematisk uppföljning.

Erfarenheter från regionens verksamheter visar att administrativa system riskerar att bli självförstärkande om inte nya styr- och uppföljningskrav föregås av noggranna konsekvensanalyser och en uttalad ambition att faktiskt minska den samlade administrativa belastningen.

Regionen efterfrågar därför särskilt:

- att förenklingsambitioner tydligare integreras i lagstiftning, styrmodeller och uppföljningssystem,
- att administrativa konsekvenser analyseras systematiskt innan nya rapporterings- och kontrollkrav införs,
- att statliga initiativ för uppföljning och kontroll utformas så att de inte tränger undan kärnverksamhet, forskning och långsiktig verksamhetsutveckling.

14.4 Sammanfattande bedömning

Regionen tillstyrker i huvudsak förslagen i kapitel 14. Utredningen identifierar centrala problem i dagens styr- och rapporteringssystem. Regionen betonar att staten bör ta ett samlat grepp om förvaltningspolitiken och säkerställa att förenkling leder till ökad effektivitet.

Kapitel 15. Offentlig upphandling

15.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland delar utredningens bedömning att offentlig upphandling behöver stärkas som strategiskt verktyg i offentlig sektor. Upphandling är en central process för regionens kärnverksamheter och omfattar både stora volymer och komplexa avtal, särskilt inom vård, kompetensförsörjning, transport, digitalisering och välfärdstjänster. Brister i data, uppföljning, samordning och kompetens påverkar därför regionen direkt.

15.2 Förslag regionen stödjer

15.3.1 Systematisk användning av erfarenheter

Regionen tillstyrker. En mer kunskapsbaserad och lärande upphandling ligger i linje med regionens eget arbete med att utveckla styrning, dokumentation och uppföljningsmetoder.

15.3.2 Bättre inkösuppgifter

Regionen stödjer förslaget. Avsaknad av nationell och jämförbar upphandlingsstatistik begränsar i dag möjligheterna att analysera kostnader, leverans kvalitet och konkurrensförhållanden över tid och mellan regioner.

15.3.3 Bättre organisering av inköpsverksamheten

Regionen tillstyrker förslaget. Regionen delar utredningens bedömning att en mer strategisk organisering av inköpsverksamheten, med ökad användning av kategoristyrning och inköpsanalyser, är central för att stärka produktiviteten och säkerställa en effektiv användning av offentliga medel. Förslaget förutsätter samtidigt tillgång till professionell upphandlings- och analyskompetens, där konkurrensen om kvalificerad arbetskraft är en växande utmaning i hela den offentliga sektorn.

15.3.4 Stärkt nationellt upphandlingsstöd

Regionen instämmer i behovet av ett mer samlat och robust stöd till offentliga aktörer. Mot bakgrund av dagens komplexitet skulle detta direkt förbättra både kvalitet och innovationsmöjligheter i upphandling.

15.3.5 Färre överprövningar och effektivare handläggning

Regionen stödjer bedömningen. Överprövningar innebär ofta förseningar och ökade kostnader som särskilt drabbar investeringar och välfärdstjänster.

15.3.6 Förändrade europeiska upphandlingsregler

Regionen delar bedömningen om att Sverige bör vara aktivt i EU-arbetet för att skapa mer flexibla och innovationsfrämjande regler.

15.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden

Regionen efterfrågar en tydligare bild av hur ett stärkt nationellt stöd ska organiseras samt hur ansvarsfördelningen mellan Upphandlingsmyndigheten, Kammarkollegiet och andra aktörer ska se ut.

15.4 Sammanfattande bedömning

Regionen tillstyrker samtliga förslag i kapitel 15. Offentlig upphandling är en central strategisk funktion, och åtgärderna ligger väl i linje med regionens egna erfarenheter av komplexitet, bristande dataunderlag och kompetensutmaningar. Regionen betonar vikten av långsiktiga reformer som stärker kvalitet, konkurrens och innovationskraft i offentliga inköp.

Kapitel 16. Konkurrens inom välfärdssektorn

16.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland instämmer i utredningens beskrivning av att välfärdssektorns nuvarande konkurrensmodeller behöver moderniseras.

Regionen betonar att konkurrensinslag är konstruktiva under rätt förutsättningar, särskilt när de kombineras med effektiv kvalitetsuppföljning och tillsyn.

16.2 Förslag regionen stödjer

16.4.1 Utvärdering och kontinuerlig omreglering

Regionen tillstyrker. Systematisk utvärdering är avgörande för att säkerställa att konkurrensmodeller skapar värde.

16.4.2 Höga krav för att delta på en kvasimarknad

Regionen stödjer bedömningen. Seriösa aktörer gynnas av tydliga kvalitetskrav och ökad transparens.

16.4.3 Bygg in fler konkurrensfrämjande mekanismer

Regionen tillstyrker i huvudsak. Förslaget ligger i linje med regionens erfarenheter av att konkurrens behöver kombineras med funktionell styrning, rimliga krav och bättre kontroll. Regionen efterfrågar en djupare analys av hur kundval kan stimuleras.

16.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden

Regionen efterfrågar en djupare analys av hur högre krav påverkar mindre utförare, särskilt i glesbygd, samt hur nationella krav ska samordnas med regionernas ansvar för uppföljning och kontroll av utförare inom hälso- och sjukvård och andra regionala verksamheter.

16.4 Sammanfattande bedömning

Region Västmanland tillstyrker förslagen. Kapitel 16 ger en realistisk analys av välfärdsmarknadernas problem och visar på behovet av modernisering. Regionen betonar att välfärdens kvalitet måste vara den styrande principen och välkomnar reformer som stärker uppföljning och transparens.

Kapitel 17. Hälso- och sjukvård

17.1 Övergripande ställningstagande

Region Västmanland anser huvudsakligen att förslagen ligger i rimlig riktning.

Regionen vill samtidigt framhålla att genomförandet av flera av förslagen är beroende av att nuvarande lagstiftning och styrningsmodeller ger bättre förutsättningar för sammanhängande kunskapsutveckling.

Regionen vill särskilt uppmärksamma att forskning enligt hälso- och sjukvårdslagen är en del av regionernas uppdrag, men att forskning, kliniskt arbete och verksamhetsutveckling i dag i praktiken behandlas som separata verksamheter i flera regelverk. Detta försvårar kunskapsöverföring, implementering av forskningsresultat och därmed systematisk verksamhetsutveckling.

Regionen bedömer därför att staten i det fortsatta arbetet behöver se över relevanta lagar, styrning och regelverk så att forskning tydligare kan integreras i hälso- och sjukvårdens kärnverksamhet. Vidare behöver de administrativa och rättsliga konsekvenserna av reformerna beaktas samlat, så att förändringarna leder till faktisk produktivitets- och kvalitetsutveckling i verksamheten, snarare än till ökad komplexitet eller fragmentering.

17.2 Förslag regionen stödjer

17.3.1 Stärkt primärvård med tillräcklig resurstilldelning

Regionen stödjer. Detta är helt i linje med regionens egen strategi att stärka nära vård och bygga långsiktigt hållbara vårdstrukturer.

Region Västmanland vill dock betona vikten av att man bör sikta in sig mer på effekter på sjukvårdssystemet än att enbart fokusera på att följa upp förutsättningarna.

Regionen vill i detta sammanhang förtydliga att ökade resurser till primärvården behöver kopplas till ett tydligare förebyggande och hälsofrämjande arbetssätt samt till utveckling av strukturer som möjliggör tidiga insatser, kontinuitet och samverkan med kommunernas ansvar enligt socialtjänstlagstiftningen. Att enbart flytta uppgifter från den specialiserade vården till primärvården utan förändrade arbetssätt och tydliga mål riskerar att inte leda till ökad produktivitet eller långsiktigt hållbara effekter.

17.3.3 Ersättningssystem och beskrivningssystem

Regionen instämmer i behovet av att modernisera ersättningsmodeller. Systemen bör främja kvalitet, samordning och effektivitet, men Region Västmanland vill understryka att mer detaljstyrning har sina risker och att alla regioner har olika förutsättningar, vilket behöver beaktas.

17.3 Förslag där regionen delar intentionen men efterfrågar förtydliganden

17.3.4 Remisskrav för akutvård på sjukhus

Region Västmanland stödjer intentionen men ser att det kan finnas andra sätt än remisskrav för att styra patientflöden till rätt vårdnivå.

17.3.5 Strategiskt ansvar för kompetensförsörjning och infrastruktur

Regionen stödjer delvis förslagen.

Region Västmanland anser att förslaget om att staten ska ta ett tydligare strategiskt ansvar för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning är rimligt, varje huvudman behöver tydligare bidra till det samlade behovet av hälso- och sjukvårdspersonal.

Region Västmanland instämmer delvis med bedömningen att staten bör bistå huvudmännen med samordning av vårdinfrastrukturplanering.

17.3.6 Skyldigheten att ersätta digital utomlänsvård enligt utomlänstaxan tas bort

Region Västmanland tillstyrker förslaget, men vill särskilt belysa att förändringar måste värna såväl utveckling som valfrihet.

17.3.7 Bättre kontroll över den utförda hälso- och sjukvården

Region Västmanland tillstyrker och ser mycket positivt på förslaget, då nationella taxan försämrar regionernas möjlighet till att påverka vårdens inriktning och kostnadskontroll. Svårigheter ses även för sanktioner vid oegentligheter.

17.3.8 Finansiering av förskrivningsläkemedel

Region Västmanland tillstyrker förslaget och ser det som en förutsättning för att kunna dra nytta av den effektivisering av vården som nya läkemedel kan innebära.

17.3.9 Hälso- och sjukvårdens digitalisering

Region Västmanland tillstyrker delvis förslaget. Det är bra om staten sätter grundregelverket så att olika digitala system kan utbyta information med varandra och att data kan hämtas upp till

översiktlig information oavsett var man befinner sig. Staten bör ta ansvar för att ändra lagstiftning så att data kan finnas tillgängligt både för vårdprofessioner och forskare på smidigt sätt. Exempelvis bör man utgå från ett presumtivt samtyck i stället för aktivt samtycke som lagstiftningen kräver idag.

Det föreligger olika förutsättningar och strategiska inriktningar i olika regioner, baserat på invånarnas behov och prioriteringar just där. Det blir också kraftigt fördyrande och arbetskrävande för regionerna om staten samlar data i egna system och databaser. Det blir enorma kostnader och arbetsinsatser i regionerna om man måste skifta system för att staten kräver det. Region Västmanland förutsätter att självfinansieringsprincipen gäller för nationella beslut.

17.3.10 Vikten av prevention

Region Västmanland tillstyrker förslaget och ser det som önskvärt med utveckling av hälsoekonomiska modeller som kan stödja prioriteringarna.

17.3.11 Fasa ut lågvärdevård

Region Västmanland tillstyrker.

17.4 Förslag regionen avstyrker

17.3.2 Kravet att tillämpa LOV tas bort

Region Västmanland avstyrker förslaget.

Region Västmanland bedömer att ett avskaffande av det obligatoriska tillämpandet av LOV inom primärvården riskerar att försämra förutsättningarna för långsiktighet, kontinuitet och valfrihet för invånarna. LOV har sedan införandet utgjort en stabil grund för patienternas möjlighet att välja utförare, samtidigt som den skapat tydliga och likvärdiga villkor för både offentliga och privata vårdgivare.

Regionen bedömer att LOU är mindre ändamålsenlig för komplexa och långsiktiga vårduppdrag som primärvård. Sådana uppdrag förutsätter kontinuerlig utveckling, samverkan och anpassning över tid, vilket är svårt att förena med tidsbegränsade avtal och ett upphandlingsformat som kräver detaljerat definierade uppdrag och i huvudsak fokuserar på pris. Detta riskerar att hämma innovation, kontinuitet och kvalitetsutveckling, särskilt i en pågående omställning där primärvården ska fungera som nav i hälso- och sjukvårdssystemet.

Vidare bedömer Region Västmanland att korta avtalstider enligt LOU kan skapa höga trösklar för mindre och lokalt förankrade aktörer att etablera sig, vilket på sikt riskerar att minska mångfalden av utförare och därmed även den faktiska valfriheten för patienterna.

Region Västmanland bedömer därför att fokus bör ligga på att vidareutveckla och förbättra befintliga system, ta tillvara de samlade erfarenheter som byggts upp sedan införandet av LOV och stärka kvalitet, kontinuitet och effektivitet inom ramen för nuvarande ordning, snarare än att avskaffa obligatoriet och införa nya parallella avtalsformer.

17.5 Sammanfattande bedömning

Region Västmanland tillstyrker i huvudsak utredningens ambition att stärka effektivitet, kvalitet och produktivitet i hälso- och sjukvården. Flera av förslagen ligger i linje med regionens pågående arbete med nära vård, prevention, digitalisering och bättre resursutnyttjande.

Samtidigt bedömer regionen att flera av de föreslagna reformerna kräver en varsam utformning för att inte leda till ökad detaljstyrning eller minska regionernas möjligheter till lokal anpassning

och strategisk utveckling. Detta gäller särskilt frågor om vårdval, ersättningssystem, kompetensförsörjning, digitalisering och vårdinfrastruktur.

Regionen vill särskilt betona att genomförandet av reformerna i hög grad är beroende av att nuvarande lagstiftning, styrning och uppföljning ger bättre förutsättningar för sammanhängande kunskapsutveckling. Forskning, kliniskt arbete och verksamhetsutveckling behöver kunna fungera som integrerade delar av vårdens kärnverksamhet för att reformerna ska bidra till faktisk produktivitets- och kvalitetsutveckling.

Sammanfattningsvis bedömer Region Västmanland att kapitlets förslag kan bidra till en mer hållbar och effektiv hälso- och sjukvård, under förutsättning att statens styrning utformas med respekt för regionernas ansvar, olika förutsättningar och behov av flexibilitet i genomförandet samtidigt som patientens ställning stärks.

4. Avslutande sammanfattning

Region Västmanland tillstyrker huvuddelen av utredningens förslag och bedömningar. Betänkandet identifierar på ett tydligt sätt de systemutmaningar som påverkar både regional utveckling och den offentliga verksamheten. Flera av de strukturella problemen – såsom kompetensförsörjning, digital infrastruktur, bristande datadelning, svag innovationsförmåga, otillräckliga förutsättningar för kunskapsutveckling, låg analyskapacitet samt otydlig styrning – är välkända även på regional nivå.

Regionen vill särskilt lyfta fram följande:

- Behovet av långsiktiga och stabila nationella ramar inom energi, infrastruktur, utbildning, digitalisering och FoU,
- Vikten av tydlig rollfördelning mellan stat, regioner och kommuner, särskilt i frågor om tillsyn, digitalisering, primärvård, kompetensförsörjning och marknadstillsyn,
- Att genomförbarhet, finansiering och administrativa konsekvenser säkerställs i det fortsatta arbetet. Ambitionsnivån kräver att staten tar ansvar för både styrning och resursförstärkning där det behövs,
- Att regional analyskapacitet, kunskapsutveckling och samverkan behöver stärkas och tas till vara för att de föreslagna reformerna ska få genomslag i praktiken.

Regionen bedömer att betänkandets förslag, om de genomförs samlat, långsiktigt och med respekt för regionala förutsättningar, kan bidra till en starkt ekonomisk utveckling, mer effektiv offentlig verksamhet och bättre förutsättningar för hållbar tillväxt i hela landet.